

Kapacita zariadení pre seniorov na Slovensku je alarmujúco nedostatočná

Bratislava 7. decembra 2018 – Populácia na Slovensku rapídne starne, za 10 rokov počet seniorov vzrástol o 200 tisíc a kým v roku 2008 ich bolo 655 tisíc, dnes tu žije takmer 850-tisíc ľudí nad 65 rokov (viď tabuľka 1, graf 1). Dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov sa v súčasnosti stáva stále naliehavejšou výzvou najmä v súvislosti s demografickým vývojom populácie. Kým v roku 2008 na každého obyvateľa vo veku 65+ pripadalo šesť osôb v produktívnom veku, v roku 2017 to boli už len cca 4,5 osoby.

Oblasť sociálnej politiky a starostlivosť o starších ľudí je kľúčovou pôsobnosťou rezortu práce a sociálnych vecí a ministerstvo v roku 2014 vypracovalo strategický dokument „Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020“. Štát preniesol zodpovednosť za poskytovanie, výkon sociálnych služieb pre seniorov na regionálnu a miestnu samosprávu. NKÚ sa preto pozrel na to, ako vykonávajú verejnú politiku zriaďovatelia i poskytovatelia týchto služieb.

Najväčšie výzvy zistili kontrolóri v troch oblastiach:

Kapacitné možnosti

Počet obyvateľov v seniorskom veku rastie, no kapacitné možnosti zariadení sa nezvyšujú. Tie súčasné sú v zariadeniach pre seniorov, ako aj v špecializovaných zariadeniach na úrovni 26-tisíc lôžok, pričom viac ako 7 500 ľudí čaká na voľné miesto. Počet žiadateľov narástol za desať rokov takmer o polovicu a proces vybavenia žiadosti trvá väčšinou viac ako 60 dní. Počet lôžok sa pritom v poslednom roku zvýšila len o 730 miest (graf 2). Z hľadiska vyhodnocovania a transparentnosti NKÚ považuje za problém, že z hľadiska administratívy je žiadosť vybavená odoslaním požiadavky do zariadenia. Klienti však po administratívnom vybavení žiadostí čakajú aj dva i tri mesiace, kým sa vhodné miesto v zariadení uvoľní.

Ekonomické podmienky

Výdavky na prevádzku sociálnych zariadení majú v ostatných rokoch stúpajúcu tendenciu a v roku 2017 dosiahli 19 miliónov eur (tabuľka 2). Tento nárast však nezohľadňuje mzdové požiadavky. Mzda opatrovateľov sa pohybuje na úrovni minimálnej mzdy a ich vekový priemer je skoro 60 rokov. Alarmujúci je tiež nedostatok odborných zamestnancov, ktorí by poskytovali služby pre seniorov. Zákonom stanovené limity – maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca a percentuálny podiel odborných zamestnancov ku koncu minulého roka viac nespĺňala viac ako tretina zariadení. Národná autorita pre oblasť externej kontroly vidí problém tiež v meškajúcej modernizácii ubytovacích či hygienických priestorov. Len na kontrolnej vzorke 14-tich verejných zariadení predstavuje investičný dlh viac ako 8 mil. eur. – to je objem financií, ktorý je potrebný na modernizáciu ubytovacích a hygienických zariadení, aj na splnenie podmienky minimálnej výmery izieb.

Kontrolný systém

Systém vnútornej kontroly hodnotí NKÚ ako nedostatočný. Napríklad rezort práce za tri roky v období 2015-17 nevykonal ani jednu kontrolu v seniorskom zariadení. Závažný je aj fakt, že samosprávne kraje nemajú schválené koncepcie rozvoja sociálnych služieb na základe národných priorít a ani poznania cieľov z komunitných plánov obcí. Z ôsmich krajov tak urobili iba dva, Banskobystrický a Prešovský, no i to len na vzorke necelých 10% obcí. Závažnejšie je, že v týchto koncepciách neurčili personálne, finančné ani organizačné podmienky na ich realizáciu, mali len všeobecný charakter a nedajú sa teda vyhodnotiť. Podľa názoru NKÚ by mal rezort práce, soc. vecí a rodiny aktívne plniť svoje povinnosti vo vzťahu k poskytovateľom služieb.

Najvyšší kontrolný úrad konštatuje, že štát sa nemôže zbaviť zodpovednosti za jednu z kľúčových verejných politik. Zodpovedné ministerstvá musia prijímať také strategické opatrenia, ktoré prispejú k zvýšeniu kapacít zariadení sociálnych služieb pre seniorov a zároveň povedú k lepšiemu finančnému ohodnoteniu práce opatrovateľov. Samosprávne kraje by mali svoje koncepčné strategické dokumenty stavať na reálnych a preukazných podkladoch, preto musia oveľa viac spolupracovať s obcami a mestami. Výzvou pre všetkých je tiež hľadať možnosti na investovanie verejných zdrojov do modernizácie už existujúcich zariadení, ale aj do výstavby nových.

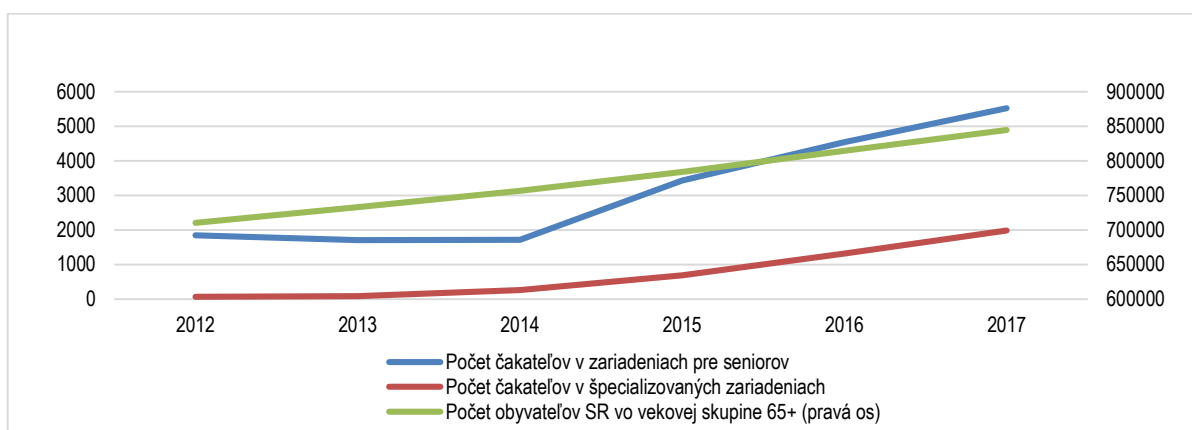
Grafy a tabuľky:

Tabuľka č. 1: Prehľad o vekovej štruktúre obyvateľov SR za roky 2008 až 2017

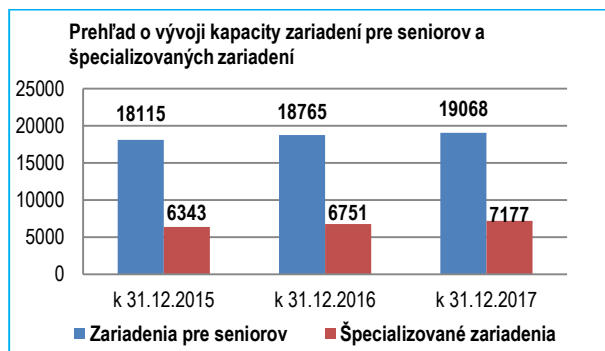
Ukazovateľ	Rok									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veková skupina	počet osôb									
0 – 14	836 069	831 320	830 457	832 572	830 576	829 925	830 181	832 043	840 228	849 701
15 – 64	3 921 880	3 928 471	3 932 092	3 881 088	3 870 038	3 852 888	3 834 289	3 810 273	3 780 456	3 748 564
65+	654 305	665 134	672 724	690 662	710 222	733 136	756 879	783 936	814 659	844 855
Spolu	5 412 254	5 424 925	5 435 273	5 404 322	5 410 836	5 415 949	5 421 349	5 426 252	5 435 343	5 443 120
	štruktúra (v %)									
0 – 14	15,45	15,32	15,28	15,41	15,35	15,32	15,31	15,33	15,46	15,61
15 – 64	72,46	72,42	72,34	71,81	71,52	71,81	70,73	70,22	69,55	68,87
65+	12,09	12,26	12,38	12,78	13,13	13,54	13,96	14,45	14,99	15,52

Zdroj: ŠÚ SR

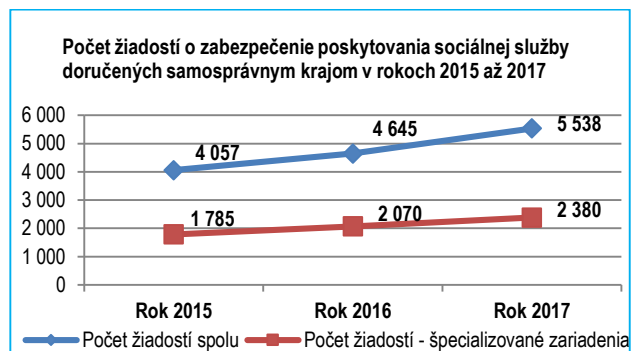
Graf č. 1: Vývoj počtu čakateľov na sociálne zariadenia a počtu obyvateľov 65+

Graf č. 2: Prehľad o vývoji kapacity zariadení pre seniorov a špecializovaných zariadení

Graf č. 3: Prehľad o počte doručených žiadostí o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby v rokoch 2015 až 2017

Tabuľka 2: Prehľad o výdavkoch v zariadeniach pre seniorov – verejní poskytovatelia v rokoch 2015 až 2017

Rok	Celkové výdavky spolu
2015	17 305 430,99
2016	17 961 088,15
2017	19 324 822,51